

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Consideratio status damnatorum, quod actiones ipsorum inprimis malas, concernit

Fecht, Johann

Durlaci, 1680

LVI.

[urn:nbn:de:bsz:31-122744](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122744)

penitus extra DEum sit, quisquis, dum tempus est, corrigi noluerit. Dextus enim extra DEum esse, quid est, nisi esse in summa coecitate? Siquidem DEUS habitat lucem inaccessibilem, quo ingrediuntur, quibus dicitur: intra in gremium Domini tui. Hieronymus in Matth. II. X. Tenebrae semper interiores sunt, non exteriores. Sed quoniam, qui à Domino foras expellitur, lumen relinquit, idcirco exteriores tenebrae nominatae sunt. Prosper Aquit. III. de Vit. Cont. c. XII. In exteriores tenebras mitti, nihil aliud est, nisi à Domino, qui est mentium lumen, expelli. Ambrosius libro VII. in Luc. c. XIV. Quae sunt tenebrae exteriores? Nunquid illic quoque carcer aliquis latum, aequae subeunda sunt? Minime. Sed quicumque extra promissa sunt caelestium mandatorum, in tenebris exterioribus sunt, quia mandata DEI lumen sunt. Et quicumque sine Christo est, in tenebris est, quia lumen interiorius est Christus. Innocentius libro III. de Cont. M. c. IV. Reprobis non solum exterioribus, sed etiam interioribus tenebris involventur, quia spirituali pariter & corporali luce carebunt. Scriptum est enim: tollatur impius, ne videat gloriam DEI, qui solus tunc erit in lucem sempiternam. Haec tanta sanctissimorum Patrum caterva tenebras damnatorum de defectibus intellectus & voluntatis, quae vitia & peccata sunt, interpretatur. Nec hodie Christianorum Theologorum facile quisquam ad corporales duntaxat tenebras restringere audeat, quas à sacris scriptoribus caliginem tenebrarum. II. Petr. II. 17. hoc est, consuetudine phrafi, omnis generis horrendas tenebras, & omnes tenebras, Job. XX. 26. h. e. intrepere venerando Praeceptore meo D. Sebast. Schmidio, ad h. l. plenissimas tenebras, tenebras, in quibus aliae tenebrae omnes concurrunt & coacervantur, cujusmodi sane sunt tenebrae infernales, appellatas esse sciunt. Est enim in tenebras exteriores conjici, à Deo, mentium lumine, expelli & visione DEI beatificam privari. Sicut ergo haec visio intellectus est & voluntatis: ita & privatio. Privari autem intellectum & voluntatem debitis perfectionibus, peccatum est.

LVI. Sextum & decimum argumentum à morte secundam sumitur, quam de damnatis Scriptura praedicat. Apoc. XXI. 8. Timidis autem & incredulis & execratis & homicidis & fornicatoribus & veneficis & idololatriis & omnibus mendacibus, pars illorum erit in signo ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Ejusdem etiam mentio injicitur Ap. II. II. XX. 6. 14. In eadem Apocalypsi c. IX. 6. aliquam sui parte

describitur: Et in diebus illis quærent homines mortem & non inveni-
 eam, & desiderabunt mori & fugiet mors ab eis. Joh. Chryostomus,
 Hom. XXV. in cap. Matth. X. isthoc termino in genere æternam
 damnationem exprimi censet: *Secunda mors*, inquit, *est ignis & sul-*
phur. Vides ergo, quia per damnationem animæ non dicit ipsam solutionem
 animæ, sed cruciationem gehennæ, quæ est mors secunda. Causam hujus
 appellationis reddit Augustinus, in Enchiridio ad Laur. c. XCII.
 Non moveat, inquiens, quomodo in damnatis erit corpus incorruptibile, si do-
 lere poterit, aut quomodo corruptibile, si mori non poterit. Non est enim vera
 vita, nisi ubi feliciter vivitur: nec vera incorruptio, nisi ubi salus nullo dolo-
 re corrumpitur. Ubi autem infelix mori non finitur, ut ita dicam, mors ipsa
 non moritur. Et ubi dolor perpetuus non interimit, sed affligit, ipsa corru-
 ptio non finitur. Hec in sanctis scripturis secunda mors dicitur. Sed verò
 hæc vim vocis nondum exhauriunt. Quare is idem Augustinus,
 Libr. XIII. de Civ. Dei, c. II. paulò accuratius in hanc rem inquiri,
 ubi inter alia: Illa pena ultima & sempiterna rectè mors animæ dicitur,
 quia non vivit ex DEO; mors autem corporis, quoniam modo, cum vivat ex
 animâ? Non enim aliter potest ipsa corporalia, quæ post resurrectionem fu-
 tura sunt, sentire tormenta. An quia vita qualiscunque aliquod bonum est,
 dolor autem malum? ideo nec vivere corpus dicendum est, in quo anima non
 vivendi causa est, sed dolendi? Vivit itaque anima ex DEO, cum vivit bene:
 non enim potest bene vivere, nisi Deo operante in se, quod bonum est. Vivit
 autem corpus ex anima, cum anima vivit in corpore, seu vivat ipsa, seu non vi-
 vat ex Deo. Impiorum namque in corporibus vita non animarum, sed corpo-
 rum vita est, quam possunt eis animæ etiam mortuæ, hoc est, à DEO deservitæ,
 quantulacunque propria vita, ex quâ etiam immortales sunt, non desistente
 conferre. Verum in damnatione novissimâ, quamvis homo sentire non desi-
 nat, tamen quia sensus ipse, nec voluptate suavis, nec quiete salubris, sed dolore
 pœnalis est, non immeritò mors est potius appellata quam vita. Ideo autem
 secunda, quia post illam primam est, quâ fit coherentium diremptio naturarum,
 sive DEI & animæ sive animæ & corporis. De primâ igitur corporis morte
 dici potest, quod bonis bona sit, malis mala. Secunda verò sine dubio, sicut nul-
 lorum bonorum est, ita nulli bona. Vides hic clarissimè, secundam
 mortem & animæ esse & corporis & ratione animæ in separatio-
 ne ejus à Deo, ratione corporis in doloribus ejusdem & cruciati-
 bus constitui, juxta Martialis effatum:

Non

Non est vivere vita, sed valere.

Quod idem illustrissimus Pater allegato libr. XIII. de Civ. D. c. XII. cui titulus est: *Quam mortem primis hominibus DEUS, si mandatum ejus transgredierentur, fuerit comminatus?* luculentissime prodidit, cum scripsit: *Cum ergo requiritur, quam mortem fuerit DEUS primis hominibus comminatus, si ab eo mandatum transgredierentur acceptum, nec obedientiam custodirent: utrum animæ, an corporis, an totius hominis, an illam, quæ secunda dicitur? respondendum est: omnes. Prima enim constat ex duabus, secunda ex omnibus tota. Sicut enim universa terra ex multis terris & universa Ecclesia ex multis constat Ecclesiis, sic universa mors ex omnibus. Quoniam prima constat ex duabus, unâ animæ, alterâ corporis, ut sit prima totius hominis mors, cum anima sine DEO & sine corpore ad tempus pœnas luit: secunda verò, ubi anima sine DEO cum corpore pœnas æternas luit. Quando ergo dixit DEUS primo illi homini, quem in paradiso constituerat, de cibo vetito: *Quacunque die ederitis ex eo, morte moriemini;* non tantum primæ mortis partem priorem, ubi anima privatur DEO; nec tantum posteriorem, ubi corpus privatur animæ; nec solum ipsam totam primam, ubi anima & à Deo & à corpore separata punitur: sed quicquid mortis est, usque ad novissimam, quæ secunda dicitur & quæ est nulla posterior, comminatio illa complexa est. Ex quo apparet, Lambertum Danæum, diligentissimum cæteroque Augustini lectorem, mentem & angeliciorum viri non affecutum esse, cum in observatione ad Enchiridii cap. XCII. n. 4. *Mors prima, scribit, mors corporis dicitur. Mors secunda, mors animæ, quæ est privatio amoris Dei. Est enim sensus iræ ejus in nos acerbissime.* Nam juxta Augustinum secunda mors aut totaliter sumitur, pro omnî eâ pœnâ, quam DEUS primis nostris Parentibus interminatus est, & tum complectitur partim mortem corporis propriè dictam, quæ est dissolutio animæ & corporis, partim mortem animæ, quæ est dissociatio animæ à DEO, partim verò mortem corporis impropiè dictam, nempe cruciatus æternos: aut partialiter, pro eâ tantum pœnæ parte, quam in inferno demum, post mortem corporis toleratam, passuri sunt damnati, & tum hanc corporis mortem excludit. Quo sensu intelligendum est, cum Augustinus capite antecedente XI. secundam mortem ita describit: *Secunda mors est gravior & omnium malorum pessima, quæ non fit separatione animæ & corporis, sed in æternam pœnam potius utriusque complexa.* Ibi è contrario non*

erunt homines ante mortem, atque post mortem, sed semper in morte: ac per hoc nunquam viventes, nunquam mortui, sed sine fine morientes. Nunquam enim erit hominis peius ei morte, quam ubi erit mors ipsa sine morte. Et libro XIX. de Civitate Dei, c. XXIX. Eorum, qui non pertinent ad ipsam civitatem DEI, erit e contrario miseria sempiterna, quae etiam secunda mors dicitur, quia nec anima illi vivere licenda est, quae a vita DEI alienata erit, nec corpus, quod aeterni doloribus subiacet. Ac per hoc idem durior ista secunda mors erit, quia finiri morte non poterit. Ex haecenus dictis ita colligere licet: Secunda mors ea est, quam peccato, tanquam poenam, imputat a se DEUS. At illa mors, illaque poena extra dubium omnis generis mortes & poenas comprehendit. Nominatim autem a vocationem & separationem a DEO. Nam iniquitates nostrae dividunt inter nos & DEUM nostrum & peccata nostra abscondunt faciem eius a nobis, ne exaudiat. Ef. LIX. 2. Separamur autem a DEO variis modis; partim, ut est lumen intellectus nostri; & tum vagamur in tenebris, in vanitate sensus nostri, caligine obscuratum habentes intellectum, per ignorantiam, quae in nobis est, propter caecitatem cordis nostri. Eph. IV. 17. 18. partim, ut est vita voluntatis nostrae, eandem ad bonas operationes movens & sollicitans; & tum alienati sumus a vita, quae ex DEO est & abicientes spem nostram tradimus nosmetipsos lasciviae, ad certam peccandam impuritatem omnem. Eph. V. 18. 19. partim, ut est summum animi nostri bonum & gaudium; & tum oppleti sumus omni iniquitate & amaritudine & malitia & invidia & eade & contentione & dolo & cogitationibus malis & murmuratione & obreclatione, odio habentes DEUM, contumeliosi, inflati, superbi, inventores malorum, destituti mente. Rom. I. 29. 30. partim denique, ut est felicitas nostra; & tum a facie DEI absconditi in dolores corporis, angoresque conscientiae diuturnos, maximosque projecimur: mœrore animi consumimur in corde nostro & inimicus noster atollit se contra nos. Psal. XIII. 3. His tot tantisque modis a Deo divellimur. Qui igitur secundam mortem hac postremam duntaxat a Deo, vitam nostram, divulsione definiunt, veluti cum D. Luc. Osiander, ad Ap. XX. 14. scribit: Mors secunda vocatur aeterna damnatio, non quod damnati post resurrectionem iterum sint morituri; sic enim finis esset ipsorum cruciatuum, sed quod perpetua conscientiae & corporis tormenta sui instar acerbissima mortis futura, ita quidem, ut singulis momentis moriantur, nec tamen mori possint: omnium

mi-

minimè expriment earum pœnarum, quæ peccatis nostris ex
 comminatione Divinâ debentur, longe graviolem autem cumu-
 lunt, & qui hac in vitâ peccantes premit, nedum in alterâ, omit-
 tunt. At verò rectæ interpretationis regula est, quamlibet vocem
 eâ in amplitudine exaudiendam esse, in quam frequens ejusdem
 usus eandem depofuit, donec aliunde, id fieri non poffe, pateat.
 Præcipua pars earum mortium, ut ita loquar, quas fecunda mors
 secundum Auguftinum includit, est mors fpiritualis, feu separa-
 tio à Deo, ut est illuminatio intellectus noſtri & voluntatis fancti-
 ficatio. Hæc autem feparatio peccatum est. Egregiè Bernhar-
 dus, Serm. X. in Pfalm. *Qui habitat: Vera anima vita DEI S est:*
& inter hæc feparat malum, fed malum anime, quod non est aliud, quam pec-
catum Hoc malum, quod fuâ quidem animâ animam privat,
quod feparat interte & DEUM: ut eo regnante, tanquam corpus sine animâ,
fic fit anima sine DEO, planè mortua in femetipsâ, inftar unius eorum, quos
tanquam sine Deo in hoc feulo fuiffe, Apoftolus memorabat, Quâ ratione
moti alii verbis: morte moriensini, animæ potius, quam corporis
intellecere mortem. Philo. Judæus doctiffimus, libro I. Alleg.
Leg. fub fin. ex interpretatione Sigifm. Gelenii, pag. 39. Dicen-
dum, quolcem esse mortem, alteram hominis, alteram anima propriam. Ho-
minis mors est anima à corpore feparatio, anime verò mors corruptio virtutis
& affuaptio vitii: ideoque non contentus, moriturum, dicere, morte, inquit,
moriemini: metens non communem hanc, fed illam aternam, qua per excel-
lentiam mors dicitur, qua est, quoties anima in fepelitur affectibus, vitii que
omnibus. Atque hæc mortes sunt inter fe fere contraria. Nam illa corpus
animamque, que prius concreta fuerant, feparat, hæc contra utrifque conveni-
entibus fit, fed præpollente deteriore, videlicet corpore, fubjecta verò anima,
qua est pars potior hominis. Quoties autem dicit, morte mori, observandum,
penalem mortem, non naturalem significari, (quæ profecto observatio
inductione nititur:) Naturalis porrò est, per quam anima feparatur à
corpore: penalis verò, cum anima è virtutis vitâ emoritur & vivit in vitâ vi-
ti. Quem ex Christianis fequitur, Lugdunenfis in Galliâ Epi-
fcopus, Eucherius, libro I. in Gen. c. XVII. p. 19. Mortem dicit ani-
ma, non corporis, quia non eo tempore mortui funt, quo comederunt. Ergo
hanc quam Deus homini minatus est mortem, non eam tantum debemus acci-
perere, quâ caro feparatur ab animâ, fed hanc, quâ hæc alienatur à DEO, qui

est vita sua. Sicut enim corpus vivit ex animâ, ita anima, ut beatè vivat, vivit ex DEO. Ergo deserta à DEO anima, jure dicitur mortua. Ex quâ tres postea secuta sunt mortes, prima in animâ, secunda in carne, tertia in damnatione. Quamquam de omni omnino morte rectius comminatio Divina exponatur, quam sententiam, ut ait ad Augustini XIII, de Civ. Dei XII, Leonh. Coquæus, amplectuntur omnes Theologi; provocatque ad Pererium & Bellarminum, hoc uberius probantes. Non abs re erit, unum alterumque, non sine ratione disferentem, audire. Jo. Calvinus, Comment. in Genes. p. 19. Quæritur, quam mortis speciem intelligat Deus hoc loco? Mibi definitio petenda ex opposito videtur: tenendum, inquam, est, ex quâ vitâ homo exciderit? Erat omni ex parte beatus: ided ejus vita ad corpus & animam pariter spectabat. Quum in ejus animâ vigeret rectum judicium & justa affectuum moderatio, illic quoque vita regnabat: in corpore nullum erat vitium, quare totus à morte erat immunis. Terrena quidem illi vita fuisset temporalis, in cælum tamen sine interitu & illesus migrasset. Nunc mors ided horrore nobis est, primum, quia quedam est exinanitio secundum corpus, deinde, quia Dei maledictionem sentit anima. Videndum etiam, quæ sit mortis causa, alienatio scilicet à Deo. Inde sequitur, mortis nomine comprehendi miseras omnes, quibus se Adam per defectionem suam implicuit. Simul enim ac defecit à DEO, vitæ fonte, dejectus fuit è priore statu ut sentiret hominis vitam sine DEO miseram esse ac perditam, adeoque nihil differre à morte. Quare non interitio & vitæ privatio & mors vocatur hominis conditio post peccatum. Ærumna & malum anime, tum corporis, quibus obsidetur homo, quândiu in terrâ degit, quoddam sunt mortis atrium, donec mors ipsa illum penitus absorbeat; Mortuos enim Scriptura passim nominat, qui peccati & satana tyrannide oppressi, nihil quam interitum suum spirant. Quare supervacua est quæstio: quomodo minatus fuerit Adæ Deus mortem, quo die fructum attigisset, quum penam in longum tempus distulerit? Nam tunc morti addictus fuit Adam & mors regnum suum in eo inchoavit, donec remedium afferret superveniens gratia. Ex quibus ita inferre licet: Qualis fuit ante lapsum vita Adami, in innocentia statu vi imaginis ei indita agenda, talis fuit è contrario post lapsum mors, quippe nihil aliud, nisi præcedentis vitæ privatio. At illa in genere quidem naturalis fuit, in specie autem ex concreatâ imagine spiritualis, aliquando in gloriosam ex Dei voluntate convertenda. Ergo talis vitæ privatio è contrario mors

mors erat, quam interminatus est Deus. Jam porrò : quam vitam primævus homo ante peccatum ex beneficio divino duxit, eâ per peccatum ex judicio Divino spoliatus est. At duxit vitam naturæ, quæ in animæ corporisque combinatione, mediante æquabili, ne quidquam ad intra naturam destrueret, temperamento, consistebat; duxit vitam gratiæ, quæ cognitione Dei, ut summum bonum est, ejusdemque amore, sine omni defectu perfectissimo, constabat; duxit vitam gloriæ, saltem spe, dum de translatione in vitam alteram, sine ampliori mutatione æternum agenda, nihil dubitabat. Ergo amisit vitam naturalem, quæ ex vitioso temperamento morbis omnibus & casibus obnoxia tandem debitum solvit & morti succumbit. Ergo perdidit vitam gratiosam, quæ nunc in tenebris ignorantie mentis & caligine malorum voluntatis operum peragenda est. Ergo spe melioris quondam vitæ orbatus in interminabiles barathri desperationes precipitatus est. Eadem cum *ἰουδαίου* Jo. Brentius, ad h. l. Quid est, inquit, quod Deus prohibendo esum de fructu hujus arboris, addit tam grave, tam severum supplicium? Quocunque die, inquit, comederis, morte morieris. Quæ verba hanc habent sententiam. Nunc quidem tu Adam felix es, unâ cum omni posteritate tua. Conditus enim es ad imaginem nostri similem: justus & tranquillus es animo, sanus & vegetus corpore. Nihil rerum vel necessariorum vel delectabilium tibi deest. Et cum peregeris cursum periodi corporalis tuæ vitæ, transfereris sine omni molestia imo maximâ alacritate in vitam spirituatam & celestem. Sed hoc edico tibi, si comederis de fructu hujus arboris, tunc primum omnium auferetur à te & omni posteritate tua Spiritus Sanctus & eris injustus, nec habebis ullam animi pacem & tranquillitatem. Deinde obruent te corpore omnia genera morborum & afflictionum, donec advenerit tempus translationis tuæ. Tunc enim discedes ex hoc mundo, non jucunda immutatione, sed horribili morte, quâ ingredieris, non in celestem beatitudinem, sed infernalem & perpetuam infelicitatem. Corpus tuum putrescet in terrâ & cum postea excitatum fuerit, conjicietur unâ cum anima in perpetuas flammâs inferni. Martinus Borrhaus, haud infelix S. Literarum interpret, mortem primis Parentibus nostris, si peccarent, prænunciatam, per peccati originalis corruptionem, quæ illis omnibus hæret, qui primævâ innocentiam carent, quos inter & damnati sunt, interpretatur: Certitudo, ait, *οραculὸν ἰουδαίου* indicatur. Accipitur
hic

hic & h. e. certum mortalis fortis decretum. Nam statim ut vititit eibus in viscera dejectus est, mortalis conditio primos parentes invasit, corpore vergente ad interitum semel inductum. Corruptum corpus, exitialis labes, totam naturam vitians consecuta est. Hac est horrenda pernicies peccati originalis, quod iustitiam, id est, universam integritatem primi status labescebat, atque everit. Jam si DEUS homini primo, cum lapsus esset, spem nullam facere reparationis voluisset, tunc sine dubio hanc ipsam poenam, quæ ipsa infernalis est, subiisset. Et si vel maximè in hac etiam vitâ aliquousque perseverasset, generassetque liberos, quidam eorum, ad quos eadem damnatio pertinebat, ab utero mortui, eandem necessariò sustinuisent in inferno, cum hic ex temporis brevitate sustinere non potuerint. Elegans est apud S. Ambrosium libr. de Paradis. c. IX. Tom. IV. opp. p. 103, comparatio phrasium: vitâ vivere, & morte mori. Puto, inquit, secundum Scripturas, quia vitâ vivere admirabilem quandam illam vitam, beatamque significet, & hunc vivendi usum spirandi que munus cum beata vitæ gratiâ veluti conjunctum & quadam participatione permixtum demonstrare videatur. Hoc est enim vitâ vivere, virtute vivere, beata vitæ actus habere in istius corporis vitâ. Contra autem morte mori, quid est aliud, nisi cum morte corporis deformitatem significare morientis, cuius & caro communi vivendi munere defraudetur & anima vitæ æternæ usum habere non possit? Morte igitur mori, quæ peccati poena est, in inferno non perdurans tantum, sed incrementa etiam sumens, est virtute non vivere, id est, vitæ comaculati, & usum vitæ æternæ, qui in bene agendo consistit, non habere. Adde August. sub finem lib. XIX. de C. D. querentem: quoniam sicut miseria beatitudini & mors vitæ, ita bellum paci videtur contrarium, sicut pax in bonorum finibus predicata est, atque laudata, quod vel quale bellum in finibus malorum è contrario possit intelligi? Qui sibi responderet: Qui hoc querit, attendat, quid in bello noxium, perniciosumque sit? & videbit, nihil aliud esse, quam inter se rerum adversitatem atque conflictum. Quod igitur bellum gravius atque amarius cogitari potest, quam ubi voluntas sic adversa est passioni & passio voluntati, (peccatum autem est, passioni iustæ ex voluntate Divinâ inflictæ adversari:) ut nullius earum victor: tales inimicitie finiuntur, & ubi sic conflictat cum ipsâ naturâ corporis vis doloris, ut neutrum alteri cedat? Hic enim quando contingit iste conflictus, aut dolor vincit & sensum mors adimit, aut natura perdurans vincit & dolorem sanitas tollit. Ibi autem & dolor permanet, ut affligat, & natura perdurat, ut sentiat, quia utrumque idè non deficit, ne poena deficiat.

LVII. Decimum & septimum argumentum, votum & desiderium damnatorum conficit, quo vellent se non esse seu in nihilum redigi. Rem ita sese habere, multis gravissimisque rationibus doceri potest. Nam primò sanctissima Scriptura hoc damnatis desiderium exertis verbis tribuit. *In diebus illis quærent homines mortem & non invenient eam & desiderabunt mori & fugiet mors ab eis.* Apoc. IX. 6. De proditorè suo Christus: *Va homini illi, per quem filius hominis tradetur; bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Matth. XXVI. 24. De iis, qui in hoc seculo non nisi aduersa patiuntur fata, Ecclesiastes: *Verti me ad alia & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur & lacrymas innocentium & neminem consolatorem, nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos.* Et laudavi magis mortuos, quam viventes; & feliciorum utroque iudicavi, qui nec dum natus est, nec vidit mala, quæ sub sole fiunt. Eccl. IV. 1. 2. 3. Quæ dicturos esse Judæos, cum in obsidione urbis ineffabilem infortuniorum acerbissimam experiri essent, prædixit Christus: *tunc incipient dicere montibus: cadite super nos, & collibus: operite nos.* Luc. XXIII. 30. quasi ingens periculum terræ montiumque hiatu, tanquam præsentaneâ sui annihilatione, depulsuri, in damnatos hoc verius conveniunt, quo atrocius illi punientur, quoque majori furore aduersitatem hanc declinaturi sunt. Deinde hoc amplius confirmant Ecclesiæ Patres. Augustinus libro I. de Miseriâ hujus mundi, loquens de damnatis: *O mors, quam dulcis esses, quibus tam amara fuisti. Te solum desiderant, qui te vehementer oderunt.* Libro XXI. de Civ. Dei, c. 2. *Non nulla sed sempiterna mors erit, quando nec vivere anima poterit, Deum non habendo, nec dolore corporis carere moriendo. Prima mors animam nolentem pellit de corpore, secunda mors animam nolentem tenet in corpore. Ab utraque morte communiter id habetur, ut quod non vult anima, de suo corpore patiatur.* Bernhardus in Canticis de damnato: *In æternum non obtinebit, quod vult, & tamen, quod non vult, in æternum sustinebit.* Hinc & ad Scholasticos Doctores profluxit quaestio, quam omnes propemodum discutiunt: *An damnati voluntate deliberata malint non esse quam sic esse? Quam licet pro more in utramque partem productis rationibus ventilent, nemo tamen inficiatur, de facto verum esse, quod damnati non esse desiderant & optent. Bonaventura; Dicunt aliqui, quod damnati mallent non esse, quam sic esse: Sed appetitus eorum est inordinatus & indiscretus & phantasticus, quia sibi nocivum appetit. Sicut est appetitus febricitantis, qui non ve-*